

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

Čitajte proglas
»Borba za 6 strani!«

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

Bilanca po sporazumu

Pretekli so že trije meseci, odkar je bil Ciano v Beogradu. Dobro se še spominjamo, da je bil pri teh pogajanjih obravnavan tudi naš problem. Mi smo bili zelo veseli, saj je kazalo, da bo narejen v tem pogledu korak naprej, da bo nastopilo po tolikih težkih dnevih muke in trpljenja tako dolgo pričakovano olajšanje. Spominjamo se, da je bila četrta točka programa pri pogajanjih namenjena našemu vprašanju. Kako so se stvari razvijale s te strani, ne bomo govorili, ker je vsakdo z velikim zanimanjem sledil vsem dogodkom.

Rešeni sta bili dve plati gospodarska in politična med Jugoslavijo in Italijo. Na gospodarskem področju so bili doseženi veliki uspehi. Razne komisije bodo še proučile sedanje in bodoče trgovske vezi in postali si bomo če ne drugega veliki trgovinski prijatelji. O gospodarskem licu tega sporazuma nimamo namena govoriti niti reasurirati uspehov ali neuspehov.

Važen je političen moment. Italija in Jugoslavija sta se približali in sprijateljili. Nekdanje sovražstvo je bilo odstranjeno. Italijanski listi so začeli hvaliti Jugoslavijo, njene prebivalce, zemljo, voditelje. Tako imajo sedaj mnogo povedati o Jugoslaviji. Mario Nordio se je že kar specializiral.

Toda za nas je najbolj važno naše vprašanje. Kaj se je za naše ljudi storilo? Mussolini je telegrafiral ob času pogajanj, da je izpustil iz konfinacije 28 Slovencev in Hrvatov. To so tako imenovana »velikodušna dejanja«. Toda konfinirancev naše krvi je bilo več. Drugi so zopet mislili, da bodo izpuščeni tudi vsi naši politični jetniki. Verjetno je bilo, saj se je o tem govorilo na obeh straneh. Toda s tem ni bilo nič.

Inozemski listi so na dolgo komentirali sporazum. Povdarjali so važen političen in gospodarski pomen, ki ga je prinesel sporazum. Jugoslavija in Italija sta si postali prijateljici na Jadranu. Jadran bo sedaj spajal a ne ločil, kot je prej. S tem sporazumom je nastopilo pomirjenje v Srednji Evropi. Nekateri listi so stavili naš problem v prvo vrsto, čeprav so pritrčili, da se o njem ni direktno govorilo. Drugi so bili zopet uverjeni, da se bo za našo manjšino nekaj storilo. Pisali so, da bomo dobili šole, društva itd. Nekateri so bili skeptični. Morda so ti najbolj uganili.

Z gesto gentlemana je Ciano zagotovil da bo našim ljudem boljše, da bodo dobili vsaj elementarne pravice vsakega naroda. Povedal je, da so (to je bilo takrat za časa sporazuma) bila dana vsem političnim in upravnim oblastem v Julijski Krajini potrebna navodila »ki se tičejo učenja in uporabljanja srbohrvatskega in slovenskega jezika in glede bogoslužja v istih jezikih«. Kakšna navodila so bila dana?

Zadnje dni pišejo italijanski listi mnogo o Jugoslaviji, Mario Nordio je celo naredil nekako bilanco po treh mesecih, od kar je bil podpisal sporazum. Pa tudi drugi listi kaj obširno pišejo o jugoslovenskih zadevah. V »Corriere della Sera« je objavil uvodnik G. Tassinari. Vsi pišejo, da so se razmere spremenile, da so bili Jugoslovani uverjeni v skorajšnje prijateljstvo, ki je moralo priti, da italijanske novinarje povsod lepo sprejemajo itd. itd. Pišejo koliko je bilo uvoza tedaj, koliko ga je sedaj in koliko je izvoza itd. Vsi podatki podkrepjeni s številkami, ki pričajo o tesnejših in povečanih trgovskih stikih med obema državama. Govorili so tudi o kulturnih stikih in reklamirali svojo rimsko kulturo.

To nas je napotilo, da tudi mi reasuriramo vse kar se je zgodilo v Julijski Krajini z našim ljudstvom. Tako hočemo tudi mi napraviti bilanco, kot so jo naredili italijanski novinarji in prešteti vse »dobrete«, ki jih je prinesel sporazum. Od

naših ljudi smo si ustvarili prej točno sliko o razmerih, ki vladajo v Primorju, da lahko opišemo razliko s prejšnjim stanjem. Toda naša bilanca bo kaj skromna.

Marsikdo si ni delal nobenih iluzij. Nekako olajšanje je nastopilo v tem, da se vršijo že redno potovanja in izleti na obe strani. To se je vršilo že pred sporazumom toda v manjši meri. Prej so tudi radi sekirali, sedaj je nekoliko popustilo. Potne liste izdajajo v večjem številu, kot so prej Ljubljanska opera je gostovala v Trstu in na Reki, s silnim uspehom. Italijanske oblasti so z grenkim občutkom priznale, da še ekzistirajo Slovenci... Komu se bi sanjalo pred leti, da bo gostovala naša opera v »Politeama Rossetti?« Nekaj je upanja, da bodo še prišli. Gotovo pa je, da bo jugoslovenska opera gostovala po italijanskih mestih.

Čitajte, širite
naročajte
„ISTRO!“

Čitajte, širite
naročajte
„ISTRO!“

Čitajte, širite
naročajte
„ISTRO!“

(T. M.)

Davek na zemljišča vedno raste

Od lanskega leta se je davek na zemljišča povečal za 42 posto

Trst, julija 1937. (Agis). — Dobili smo nekaj plačilnih nalogov davčne uprave iz Julijske Krajine iz katerih lahko razvidimo, kako se je višal davek na zemljišča v teku zadnjih let. Ti nalogi se nanašajo na zemljišče, ki meri okrog 9.000 kvad. metrov. Med tem, ko se je davek za leta pred 1937 bolj polagoma višal le za nekaj procentov, je v letošnjem letu zabeležiti zelo velik skok, kar za 42 posto. Davek je znašal:

l. 1932 59,15 Lit. l. 1933 62,30 Lit.
l. 1934 62,95 Lit. l. 1935 71,10 Lit.
l. 1936 74,35 Lit. l. 1937 107,10 Lit.

Prav tako so rastle dajatve raznim strokovnim organizacijam, kot so sindikati, udruženje hišnih posestnikov, združenje poljedelcev itd. Med tem, ko so l. 1932 vse dajatve znašale samo 5,08, so od tedaj neprestano rastle tako, da so dosegle za l. 1937 12,95 lir.

Cene živilom v naših krajih rastejo

Trst, julija 1937. (Agis). — Znano je, da se v zadnjem času cene živilom v Italiji, kljub oblastnim odredbam o maksimiranju cen, zelo občutno dvigajo in skoro vedno gredo preko oblastnih odredb, ki le v redkih slučajih odgovarjajo dejanskemu položaju. Zlasti je občuten porast cene masti, ki je poskočila v zadnjih dveh mesecih več kot za 100% od 8—9 lir na 20.—. Kar je pa še težje je to, da mnogo živilni mogoče več dobiti, ali vsaj ne v zadostni meri. Zlasti je to slučaj pri mesu in mesnih izdelkih.

Poskočile so tudi cene industrijskim proizvodom. Razen svilne in platna je porast cen pri ostalih industrijskih predmetih tako velik, da ni v nikaki meri s kupno močjo prebivalstva, kljub temu, da je država zvišala plače. Upoštevati je treba, da mora Italija, večino stvari uvažati in da je danes lira zelo nizka. Celo dežnike, ki so jih naši ljudje, ki so objskovali svoje kraje, se ne bo splačalo več kupovati v Italiji, ker se je njih cena tako dvignila, da odgovarja našim razmenam in cenam. Pri tem je treba upoštevati še to, da je kakovost novih industrijskih proizvodov zelo slaba.

POLOŽAJ LUŽIČKIH SRBA JE SVE GORI

INTERES SLAVENSKE JAVNOSTI ZA SUDBINU NAJMANJEG SLAVENSKOG NARODA

Sve novosti koje u posljednje vrijeme čitamo o Lužici nalice mnogo na vijesti iz Julijske Krajine. U najnovijem Lužičkosrpskom Vjesniku, koji već 18 godina izlazi u Pragu nalazimo dvije rezolucije, koje su prihvaćene na 30. glavnoj skupštini Društva prijatelja lužičkih Srba u Pragu. Postupak njemačkih oblasti od proljeća godine 1933 pokazuje tendenciju potpunog uništenja sviju narodnih i političkih prava u njemačkom carstvu. Narodna društva se raspuštaju, narodni učitelji premještaju, novinstvo se germanizira, svaka slavenska literarna djelatnost sprječava, iz sviju škola izbačeni je narodni jezik da mladi naraštaj nema prilike da se temeljito podučuje u materinskom jeziku. Iz crkve se takodjer tjera narodno bogoslužje, a Lužičani se proglašuju Nijemcima, koji slavenski govore. Mladeži iz Lužice je zabranjeno učiti u inozemstvu, a prave im se i kod kuće velike neprilike kod polaganja ispita te imadu posebne legi-

timacije kao židovi i inozemci. Prema tome je hvalevrijedan intenzivni rad DPLS u Pragu koje se bori na sve načine da spasi Lužicu i da vanjskom svijetu prikaže nesnosno stanje slavenske lužičke braće. Na visokim školama u Njemačkoj uči ove godine 34 studenta i to najviše katoličkih i evangeličkih bogoslova, koji će ali teško, kada svrše svoje nauke, biti namješteni u lužičkim župama. Lužičko-srpski Vjesnik uvijek točno registrira djelovanje naših članova Društva Prijatelja Lužičkih Srba u Zagrebu, kao i djelovanje sličnih društava u Poljskoj i Francuskoj. Društvo PLS u Pragu priredjuje dne 20 srpnja Lužički dan i izložbu u mjestu Jablky-nice uz Mladu Boleslavu, gdje je živo glasoviti češki skladatelj Smetana. Društvo u Pragu izdaje i Lužičku korespondenciju koja izlazi prema potrebi već 6 godinu te se šalje badava redakcijama i svima onima koji se zanimaju za Lužičane. Redakcija se nalazi u Pragu II, V Jamje, č. 10.

UHAPŠENI RADI PRENOSA BRAŠNA IZ RIJEČKE SLOBODNE ZONE

Žejane, jula 1937. — U ovim našim krajevima zavladao je teško stanje. Narod ne može, i nema gdje da zaradi liru, da si kupi soli, a kamo li drugo, što mu je za život potrebno. Mnogi su se dali na švercanje iz Rijeke, kako bi time barem nešto zaradili, ali ni tu nisu ljudi imali sreće, jer se u naše selo doselila finansijska straža od deset ljudi. Ove je dane uhvatila ta straža dvojicu naših ljudi, koji su nosili svaki dvadeset kilograma brašna. To su Popović Anton i Sanković Ivan. Financa im je ovo brašno zaplijenila, a njih otjerala u zatvor u Volosko, gdje će odležati Bog zna koliko, a još će k tomu biti kažnjeni visokim globama.

CRVENA ZASTAVA U NOVOKRAČINI.

Rijeka, jula 1937. — Sa zakašnjenjem vam javljamo, da je 1. maja bila u Novokračini izvješena na jednom stablu velika crvena zastava. Nastala je uzbuna i pogranična milicija je bila uhapsila dvadesetak ljudi, ali ih je morala pustiti, jer nisu nikome mogli dokazati ništa.

Dvije žene uhapšene radi pečenja rakije

Golac, jula 1937. — Da se u zadnje vrijeme narod u našim krajevima počeo baviti svim i svačim, kako da preživi, nije ni čudo, jer u ovim krajevima narod ne može da živi od onoga, što mu dađe polje. Narod se dao na krumčarenje, ali kako je to u posljednje vrijeme sve opasnije, narod je počeo tražiti druga vrela prihoda.

Ove dane uhapšene su bile u našem selu dvije ženske, i to: Maglica Tereza i Rupena Tereza, jer su kod kuće pekle rakiju i prodavale je po selima, od čega nisu imale bogzna kakovog dohodka, nego toliko da se dobije kakova lira. Odvedene su bile najprije u Podgrad na ispitivanje, a potom u Bisticu u zatvor.

SLOVENEK PADEL V ŠPANIJI KOT ITALIJANSKI »PROSTOVOLJEC«

V imeniku padlih italijanskih »prostovoljcev« v Španiji smo zasledili ime nekoga Eržena Ivana od Srečka, ki je gotovo iz Idrijskega ali Cerkljanskega.

DOPOLAVORO PLEŠE...

Trst, julija 1937. (Agis) Odkar obstoja fašistična organizacija Dopolavoro, se je po naših krajih omejila predvsem na prirejanje plesov in veselje. To je tembolj ugodno, ker so veselice v okviru te organizacije privilegirane, oproščene raznih taks in jih oblasti zelo rađe gledajo. V zadnjem času pa se je delovanje te organizacije po nekaterih naših krajih tako razvilo, da je kar čudno. Ena za drugo prosijo za dovoljenje za plesne prireditve, tako da bi lahko skoro v vsaki vasi vsako nedjeljo plesali. Nujno je bilo za to, da se pričelo to pospešeno »kulturno« društveno delovanje brzdati.

— Prislina prodaja žita. Italijanske oblasti so določile kako naj se izvede prislina prodaja žita državi. Kmet mora vse žito, razen 3 q za vsakega družinskega člana in 2 q semenskega žita za ha, oddati državi. Država bo kupovala žito po 125 lir q franko skladišče in zneski bodo takoj izplačani. Zato so morali do 30 junija izpolniti tiskovine z raznimi podatki o žitu. Žito mora biti dobro čiščeno, 78 specifične teže in vsebovati mora samo 1 posto smeti.

UPOZORENJE!

Nekoli pretplatnici protestiraju što smo i njima poslali čekovne uplatnice, jer da su oni platili pretplatu. Mi smo na koncu prvog polugodišta priložili listu čekovne uplatnice i pozvali smo SAMO ONE KOJI SU DUŽNI da pošalju pretplatu, jer iz tehničkih razloga nije moguće prilagati čekove samo u listove dužnika, već se prilaze u sve primjerke.

Molimo da se to uvaži i još jednom zahvaljujemo urednim pretplatnicima, a dužnike molimo da uredi svoje obaveze.

Dajemo mogućnost obročnog otplaćivanja

— VIDI PROGLAS »BORBA ZA 6 STRANA!« —

I molimo sve emigrante da prema proglasu i okružnicama Saveza podupru akciju za povećanje lista.

PROSLAVA DVADESET I PET GODIŠNICE

MATURE PAZINSKIH ĐAKA

PROSLAVA JE ODRŽANA U ZAGREBU, A ZAPOČELA JE STAROSLAVENSKOM MISOM ZA UMRLE PROFESORE I DJAKE

Zagreb, 5 jula. 1937 — Danas, na dan svetoga Ćirila i Metoda, proslavili su pazinski maturanti iz 1912. godine na svečan način dvadesetpetogodišnjicu mature. Ujutro u 9 sati održana je staroslavenska misa za pok. direktora Kosa, profesora Zgrablića, Luku Broliha i Josipa Rožu i druga današnjih slavljenika Ivu Žmaka. Iza mise otpjevali su svi zajedno Tebe Boga hvalimo. Misu je prikazao dr. Ivo Dukić, župnik u Sestinama kraj Zagreba, maturant pazinske gimnazije iz 1912. godine.

Misu su prisustvovali djaci i njihovi profesori, a došlo je i nekoliko bivših đjaka pazinske gimnazije koji nisu te godine maturirali, kao i nekoliko ostalih Istrana i prijatelja.

Prisutni su bili profesori: Fran Frankola, Nikola Žic, Zvonimir Doroghy, Rudolf Pregelj, Saša Santel i Ivan Ivančić, a od 19 đjaka koji su te godine maturirali bili su slijedeći: Ivo Aničić, sreski načelnik u Vinkovcima, dr. Ivo Dukić, župnik u Sestinama, dr. Andrija Fučić, liječnik u Szpolou (Bydgoszcz) u Poljskoj, dr. Vjekoslav Gortan, direktor Zadrugne Zveze u Zagrebu, Vjekoslav Opatić, banski savjetnik u Zagrebu, dr. ing. Plo Pavlinić, viši polj. banski savjetnik u Zagrebu, Ivan Poseđel, car. činovnik u Beogradu, dr. Frane Raner, liječnik u Loznici, Vlado Sironić, novinar u Zagrebu, Franjo Stanić, muzičar u Ljubljani i jedan koji je došao iz Italije. Proslavi nisu mogli prisustvovati: Franjo Bačić, predmetni učitelj zanatske škole u Sušaku, Zvonimir Blažić, prokurista osigur. društva »Jugoslavija« u Beogradu, Milorad Defar, potpukovnik u Banjaluci, Luka Kogoj, upravitelj po-reznog ureda u Metkoviću, Franjo Hrovatim, trgovac u Grazu, Otmir Pavlinić, car. činovnik u Ljubljani, ing. Ivan Šorli, čin. Inspekcije rada u Skoplju. Od đjaka je mrtav Ivo Žmak, asistent pariškog opservatorija, umro i

Slavljenici s profesorima u Zagrebu

pokopan 1922 u Francuskoj.

Iza mise položili su vijenac na spomen ploču biskupa Mahnića, uzdanu u crkvu sv. Ksavera, a dr. Dukić je održao komemorativni govor o Mahniću kao svećeniku i političaru.

Gvardijan samostana oo. glagoljaša, rodnom iz Lošinja počastio je prisutne, a iza toga su svi otišli na Mirogoj da se poklone grobovima umrlih istarskih boraca. Položili su vijence na grobove bana Matke Laginje, prof. Ivana Mandića, dr. Iva Zuccona, velikog župana zagrebačke oblasti i istarskog narodnog zastupnika, a na grobu Matka Brajše Rašana otpjevali su, pri polaganju vijenaca, istarsku himnu »Predobri Bože«.

Brajinu kompoziciju.

Pri izlasku sa groblja, odali su prisutni počast umrlom drugu Ivu Žmaku. Komemorativni govor održao je dr. Frane Raner. Istakao je vrline pok. Žmaka i njegovu uspon u nauci. Sa nekoliko detalja iz zajedničkih uspomena iz škole i iz ratnih dana u Srbiji oertao je Žmaka kao druga i čovjeka.

Zajednički ručak priređen je na Sijemenu, kuda su otišli slavljenici sa profesorima autobusom, a zajednička večera je bila kod Zenića u Zagrebu. Tom prilikom je u ugodnom raspoloženju održano više zdravica u kojima su evocirane lijepe uspomene iz školskih dana u Pazinu.

REMINISCENCIJE IZ PAZINSKE GIMNAZIJE

Ovih dana slavili su maturanti pazinske gimnazije iz godine 1912 svoj 25. godišnji jubilej. Skupili su se sa svih strana u našem bijelom Zagrebu, čak jedan je došao iz Poljske iz jednog gradića blizu Gdinje. Lijep dokaz kolegijalne požrtvovnosti. Toj proslavi priljučio sam se i ja, premda nisam spadao ovamo, jer sam kasnije maturirao na toj istoj školi, ali i mene su povukle za sobom iste uspomene kao i njih, te sam se pridružio proslavi.

Dne 5. o. mj. u 9 sati ujutro sastali su se stari drugovi sa nekim svojim profesorima pred crkvom sv. Ksavera da prisustvuju misi zahvalnici i da se sjete svog bivšeg starog direktora pok. Ivana Kosa. Ja sam nešto zakasnio i unišao u crkvu iza kako je njihov kolega započeo službu božju. Oni su sjedili u klupama, dok sam ja otraga ispitivao ove nešto ostarele glave komu koja pripada. Bilo je tu prosjedih, onda glava sa prorjedenom kosom, a bogme i ćelavih. Ali između jubilaraca jedan se je tako mladenački svježe isticao kao da je jučer izašao iz školskih klupa. On je danas muzičar i član orkestra opernog kazališta u Ljubljani. Odmah mi je pala misao da to valjda muzika pomladjuje čovjeka. Dakle novo sredstvo za pomladjivanje. Stoga bi preporučio svima da mnogo muziciraju i ostati će vječno mladi, ako ne tjelesno, onda bar duhovno. Tko ne vjeruje, neka dodje k meni da se osvjedoči.

Razumije se samo po sebi da ova proslava nije mogla proći bez našeg Toneta, urednika lista »Istra«. I novinar uvijek kao novinar! Svuda zabada svoj nos i prevrće ne bi li našao štofa za svoj list. To je oznaka svakog pravog novinara. Ne znam koji ga je djavo baš na mene namjerio, da mu napišem nešto za list »Istra«, jer da sam ja onda pisao nekakve pjesme, pa da ću biti sigurno dobro upućen u »literaturu« — i naučni rad pazinskih đjaka. Sve izbjegavam i otimam se da mu dadem određeni odgovor, jer nisam ni pjesnik ni uopće nikakav pisac. Na koncu rekao sam mu srdito da ja uopće ne znam pisati samo da se ga otresem. All Tone ne popušta i pritište me sve više. Istre se on i posljednji adut. Jednom zgodom boravio je u Zagrebu naš proslavljeni čakavski pjesnik Mate Balota i nije li ga nesreća namjerila baš na tog našeg Toneta i pred njim recitirao neke moje stihove iz srednjoškolskih klupa. — Bilo sam razoružan i na pola mu obećam neka dodje za par dana u »Corso«-kavanu pogledati da li sam što napisao.

Hrvatska c. kr. gimnazija u Pazinu bila je jedina svoje vrste na cijelom svijetu. Nju su stvorile posebne prilike i imala je da posluži takvo svrhu. Mirne duše mogli bi je i nazvati seljačkom gimnazijom, jer su nju u ogromnoj većini polazili sinovi istarskih seljaka, koji

bi se svakih školskih ferija rasijali širom cijele Istre da organiziranim đjačkim radom šire po istarskim selima prosvjetu i da ju prilagode seljačkom shvatanju. Tako je vanškolski rad istarskih srednjoškola i kasnije visokoškola bio jednako ako ne i više, važan kao i školski njihov posao. Vanškolski rad bio je organiziran u srednjoškolskim i akademskim društvima. Od akademskih društava postojala su »Hrv. Ferijalno akademsko prosvjetno društvo« i »Istra« i »Hrv. kat. ferijalno prosvjetno društvo« — »Dobriša«. Ova društva kolaborirala su u radu sa srednjoškolskim društvima. Djaci su bili podijeljeni po ideologiji u dvije grupe: katoličku (klerikalnu) i naprednjačku (liberalnu) grupu. Cilj je bio i jednima i drugima isti, samo što su polazili sa raznih idejnih stanovišta. Gledajući tu borbu sa današnje perspektive, možemo reći da je bilo vrlo živo i veselo. Natjecanje je bilo veliko, a ta je konkurencija u koliko su joj bili plemeniti ciljevi, davala i dobre nacionalno kulturne rezultate.

Rad, i školski i izvan škole na pazinskoj gimnaziji bio je prava životna škola. To se je djelovanje upravo upotpunjavalo, jer škola nije ni onda kao ni danas mogla dati sve ono što život od nje traži i zahtijeva. U gimnaziji osnovan je literarni klub sa mjesečnim glasilom (šapirografiranim). Taj je klub bio javna tribina na kojoj su se borile dvije gore spomenute ideologije. Klub je pod nadzorom profesora priredjivao đjačka literarna sijela, na kojima su se izmjenjivala predavanja iz svih mogućih literarnih i filozofskih područja, deklamacije i muzičke točke. Naročito su bile žive debate o pojedinim raspravama pripovijestima i pjesmama koje su izlazile u mjesečnom glasilu »Naprijed«. Od deklamatora naročito istakao se Srećko Matanić, odlični glumački talenat, od muzičara Defranza, Fr. Stanić, J. Bernobić i dr., a od pisaca A. Cerkvenik (danas slovenski književnik) itd. Interesantne su bile tzv. učene filozofske rasprave. Darwin i darvinizam bio je u centru interesa, protiv kojega su s protivne strane veliku paljbu otvarali djaci katolički (klerikalno) orijentirani. Salve smijeha izazvao je jednom prilikom jedan đjak koji je predavao o Kantlapiasovoj teoriji i mislio da su Kant i Laplas bili jedno lice.

Osim literarnog glasila »Naprijed« jedna grupa đjaka počela je potajno izdavati od vremena do vremena šaljivi list »Daj naprijed« sa često puta vrlo uspjelim doskočicama i karikaturama. U listu »Naprijed« mnogo se je bio raspjevao neki »nadobudni« pjesnik A. Flego. Da mu se narugaju, neki je »huncut« u šaljivom listu »Daj naprijed« prikazao metamorfozu žabe koja se je konačno pretvorila u Antu Flegu — pjesnika, a ispod toga stajalo je napisano: Poeta fit. U tom istom listu iza-

šao je na latinskom jeziku jedan epos, u kojem je bio kao junak opjevan, ako se ne varam, neki Jakac koji je po rimskom uzoru bio potjeran preko jame Fojbe u progonstvo (Trans Foibam in exilium electos est). Držim da je time dovoljno rečeno koliko su pazinski djaci bili spremni u latinskom jeziku.

Osim literarnog đjačkog društva osnovana je kao ustuk tomu đjačka Marijina kongregacija u kojoj su bili članovi katolički (klerikalno) orijentirani djaci. I ovo društvo je imalo svoj list (šapirografirani) »Učeka«. Sastajali su se kod Franjevača nedaleko gimnazije. Mnoge mališane su ovamo privukle i fratarske slatke kruške i jabuke, koje su tamo katkad dobivali, a bogme mnogi su se ih dočepali i na nedozvoljen način kad časnik otaca nije bilo u blizini. A to je voće, jer je bilo zabranjeno, postalo i najsladje. Naravno da ovo društvo nije imalo tako oštre opozicije kao školski literarni klub, jer su svi jednako mislili, odnosno mladiji su morali slušati hoćeš nećeš one koji su bili stariji. Osim dozvoljenih društava bilo je i potajnih. Ovi su se sastajali u privatnim kućama, a u ljetno doba po šumama u bližoj okolini. Tu se je opet deklamiralo i predavalo. Jednom prilikom prisustvovao sam pjevačkoj probi u šumi na Kamuš-bregu, gdje smo se marljivo spremali za neku đjačku priredbu. Mislim da je to bilo godine 1912 za Balkanskog rata, upravo na Vidovdan kad sam prisustvovao jednom potajnom đjačkom sijelu. Jedan je kolega recitirao pjesmu »Vidovdan«. I mnogima su se orosile oči suzama. Međutim na kosovskim poljanama odvijala se je nadčovječna borba za oslobodjenje od Turaka. Za Balkanskog rata sve je djaštvo ove jedinstvene gimnazije sa jednostavnim simpatijama pratilo borbu naše braće u tadašnjoj Srbiji, Crnoj Gori i Bugarskoj za oslobodjenje. Skupljali smo potajno među sobom novčane priloge za srpsku »Narodnu Obranu«. Jugoslovenska ideja je u nama bila potpuno sazrela, ona je bila izvor iz kojeg smo nacionalnim zanosom napajali naše vedre duše i mladenačka srca, puna najvećeg optimizma, što je našlo punog odjeka god. 1914 kad je buknuo veliki svjetski požar. Naši vjerni drugovi doprinijeli su krvavu žrtvu za narodnu slobodu, ostavivši svoje mlade živote u gigantskim borbama na Dobruđi i solunskom frontu. A danas?! U to kaljužno doba punim pravom postavljaju se pitanje, jesmo li dostojni tih mladih života, pa ih ne samo za narodnu slobodu i jedinstvo, nego i za opće ideje čovječnosti.

Danas može pazinska gimnazija da s onim istim pravom, s kojim se je uzdigla nad gradom Pazinom, gleda mirno i zadovoljno na plodove svog nacionalno-kulturnog djelovanja i sa uzvišenim stoicizmom podnosi sve ono što se je kasnije dogodilo. — m. g.

JOŽA ROŽA

Tanak kako kolac i crlen kako roža,
je bija Joža Roža,
kad bi iz Pazina, mireći put
z desna na lijevo,
z šiljarom na krivo
doma hodija
i puno srce i dušu nosija.

Vesele bile su njegove večere, ma jutra
bona.

a nan je svejeno bija drag,
zaš svaken je stija biti dobar i blag:
zato je više put pomiša Platona
i štorice iz Dekamerona
z geografskom širinom Londona.
(Za smih su ga zvali: geograf od Patagona)
Ritko je ki kako on više naučila,
a manje prigrlila
tujega nauka.
Žminska zemlja je bila sva njegova muka.
Vajk je gleda na grad kako nevirni Toma
i zida kamik na kamik svoza seljačkog
doma.

On je virova da je lip daleki šari svit
samo ontar, kad je čovik napit i sit,
A za siromaha, kakov je naš palijan,
da je najbolje da ostane težak, Istrijan.
Da pušti iz glave gospodske parade,
i sve te bile grade,
i sve uske štrade.

I kako da je vidija pri sobon daleko,
da nan u gradu loš ne more biti meko,
da će velike pokore vrime nan donesti,
da će gradi lopet mrižu plesti
uko našega vrata.
I da će naše oružje biti matika i lopata.

Zemlju držati i brajdu kopati,
pak se ne bojati.

Grajske ruke su male,
grajane žulji pale,
naša hrana njih bi slabo učinila,
a naša nas je zemlja za se rodila.
MATE BALOTA.

Ova pjesma je bila već tiskana u našem listu, ali je sada, prigodom proslave 25. godišnjice mature u Pazinu i zadušnica za profesora Jožu Rožu, ponovno donosimo.

MATURANT PAZINSKE GIMNAZIJE
IZ 1912. GODINEIVO ŽMAK
IZ LANIŠČA

umro je u Francuskoj kao
asistent pariškog Opservatorija

Prilikom proslave 25. godišnjice mature pazinskih đjaka često se spominjalo Ivu Žmaka iz Lanišča, koji je svrsio gimnaziju 1912 u Pazinu i kasnije umro u Francuskoj. Svi su se s pietetom sjećali svoga druga. Da bude ovaj prikaz proslave i pazinske gimnazije potpun, donosimo sliku pok. Ive Žmaka, jedinog mrtvog maturanta pazinske gimnazije od 1912. godine, i preštavamo ovaj članak o Žmaku koji je izašao u božićnjem broju 1935. našega lista.

U »Kritici« književno-umjetničkoj reviji koju je uredjivao Stevan Galogaža, izašla je u svesci za januar 1921. god. pjesma Tina Ujevića »Zidovi tišine«. Između četiri strofe te Ujevićeve pjesme posvećene pariškim kafanama, posljednja strofa spominje i Žmaka:

— Između Lile i Doma
pili smo slast haoma. —
Poema.
Boema.

A kad pane mrak
Pitam se iz svog gnezda
što radi gore zvezda
i naš gospodin Žmak.

»Naš gospodin Žmak« bio je već mrtav. Već je dva mjeseca ležao u zemlji nekog malenog francuskog gradića, kamo je bio otišao da liječi svoja bolesna pluća. »Kritika« slijedećeg mjeseca donijela je kratak nekrolog Ivu Žmaku:

»Krajem prošle godine umro je u Francuskoj asistent pariškog Opservatorijuma, Ivo Žmak. Bio je rodom iz Lanišča u Istri. Kao neobično inteligentan i duhovit čovjek, jako je bio zapažen u intelligentnim krugovima... Ime Ive Žmaka ostaće u analima pariškog Opservatorijuma, gdje je vrlo napredovao i bio vrlo koristan. »Kritika« žali za smrću ovog neznanog čovjeka naročito zbog toga jer je bio njezin idejni osnivač. To se desilo u jesen prošle godine, kad je I. Žmak došao na neko vrijeme u Jugoslaviju, — da vidi da li se može ovdje položiti pozitivno znanje. Dobio je na »kompetentnom« mjestu odgovor da je to vrlo teško. Otišao je, poslije toga, u Francusku da tamo — umre. »Kritika« ovim urezuje spomen svom idejnom osnivaču i svom dragocjenom dopisniku.

Osim toga kratkog nekrologa bili su o Žmaku napisali po topao članak Stevan Galogaža u »Riječi« i Mijo Mirković u »Obzoru«. Kasnije se o njemu nije pisalo.

Žmak je u pazinskoj gimnaziji sarađivao u đjačkom litografiranom listu. Iza mature, pred sam svjetski rat, prebjegao je u Srbiju. I tu je postao učiteljem. Onako kao što su u Srbiji tada

MALE VESTI

— Na guadalajarski fronti se je boril med drugim italijanskimi »prostovoljci« tu- di neki Karl Metelko iz Trsta, ki je nek- daj bil Slovenec. (Na Španskem si je nadel boli zvočni naslov Carlo Napoleone Metel- ko v Marangoni...) Poveljeval je četi fašistov kot nadporočnik. V guadalajarski bitki se je komaj rešil.

— 10 mesecev zapora je dobil Peternelj Peter, star 47 let, iz Cerknega, ker je gro- zil davčnemu izterjevalcu Karlu Grosovinu.

— Sodišču je bila izročena Pavla Ma- vrič, stara 29 let, iz Kojškega, ker so do- bili pri njej večjo količino žganja in nekaj saharina.

— V Tolminu so aretirali 67 letnega Franca Muniha zaradi posilstva.

— 10 letni Stanislav Hungerle iz Kom- na, se je težje poškodoval pri padcu in si zlomil levo nogo. Prepeljali so ga v go- riško bolnico.

— Sledečim je goriški prefekt razdelil »rojstvene« nagrade za dvojčke v imenu Mussolinija: Kozelj Stanislav, Cerkno; Zuza Dominik, Smartno pri Kojškem; Kovač Vi- libald, Ajdovščina, Sedevčič Ivan, Grgar, vsi ti so dobili po 600 lir. Šiligoj Ivan iz Rihemberga pa je dobil 800 lir.

— Iz Gorice bodo vozili redno avtobusi v Avstrijo in sicer v Celovec in Lienz, čez Trbiž in Karnijo. Kmalu bodo otvorili avtobusne zveze tudi z Jugoslavijo.

— Konec junija je obiskala Gorico več- ja skupina jugoslovanskih turistov, ki so prišli iz Postojne. Ogledali so si mestni muzej, Sv. Goro. Potem so šli na veliko vojaško pokopališče v Sredpolje in v Trst.

— 10 letnega Bogomila Rahotina iz Ka- nala je povozil motociklist. Zdraviti se bo moral mesec dni.

— Italija gradi 45 novih aerodroma. Službeno se javlja iz Rima, da se več- nekoliko mesecev izrađuju novi aero- dromi u Italiji. Tih novih aerodroma ima 45, a kod gradnje je zaposleno 25 tisuća radnika. Službeno se tvrdi, da će svi ti aerodromi biti dovršeni u najsko- rije vrijeme i predani prometu.

— Pretsjednik talijanskog senata Federzoni izjavio je, da Italija ne može mirno promatrati borbu u Španjolskoj, jer o rezultatu te borbe zavisi njen po- ložaj u Evropi.

— »Popolo d'Italia« ponovno tvrdi, da Vel. Britanija namjerava zaposjesti Balearske otoke, a Francuska Kanarske otoke.

— Čehoslovačka vlada je dozvolila, da nekoliko hiljada djece Nijemaca iz Sudetskih krajeva ode na školske ferije u Njemačku.

— V mesecu maju t. l. je promet v Po- stojni zaradi svetovnoznane jame zelo na- rasel (kar se imaju u veliki meri zahvaliti sporazumu...). Z vlakom se je pripeljalo v Postojno v maju 22.722 oseb v primeri z 7.855 osebami v aprilu. Ošlo pa jih je s postojnske postaje 22.854 v primeri z 8.125 v aprilu.

— Kongres antifašističkih pisaca održava se u Valenciji. Za pretsjednika kongresa izabran je Španjolac Nexo.

— Nema devalvacije talijanske lire. Rimski »Giornale d'Italia« donosi uvod- nik Virginia Gayde, u kojem se tvrdi, da ne može biti ni govora o devalvaciji lire, jer ona nije vezana o francuski franak.

— 1 milijon drevesc posadi sedaj goz- dna milica na leto. Tako piše »Piccolo«. Tako pokušajo pogozditi Kras. Najprej nasadijo bore in smreke, ki s svojimi ko- reninami zrahljajo skalnata tla in napra- vijo mnogo humusa. Na to pa bodo nasadili listnate drevje.

— Cenik jestvin v Trstu: bel kruh 2.20 — 2.50; črn kruh 1.60—1.75; testenine 2.35— 3.15; ošenična moka 1.80—2; riž 1.60—2.20; sirkova moka 1.10—1.20; fižol 1.70—2.80; krompir 0.45—0.55; oljčno olje 8.10—8.70; semensko olje 6.60; sirovo maslo 15.10; slanina 10.60—11.10; mleko liter 1.10; slad- kor 6.25; pražena kava 39.

— Italijanska vlada je izdelala osnutek zakona, ki zadeva preureditev kmetijskih posojilnic. Prav tako je narejen osnutek zakona za podelitev podpore italijanskemu premogokopnemu društvu »ACAI« v višini 1.500.000 lir, da se bo zvišala premogovna produkcija.

— Zajam Njemačkoj i Italiji preko Banke za međunarodna plaćanja po- sreduje belgijski ministar pretsjednik van Zeeland uz uslov, da te zemlje po- vedu liberalnu trgovinsku politiku i smanje troškove za naoružanje.

— Pooštrenu kontrolu nad cijenama u Italiji zaveo je talijanski ministar korporacija, da sprječi spekulaciju na- ročito sa živežnim namirnicama.

— Svečano otvaranje međunarodnih automobilskih cesta koje će spajati Nje- mačku i Italiju izvršeno je u prisutno- sti talijanskog ministra saobraćaja.

— Talijanska vanjska trgovina. Za prv- ih pet mjeseci ove godine Italija je u po- redbi prema istom razdoblju prošle godine podvostručila svoj uvoz na 5.4 milijarda lira. Izvoz je iznosio 3 milijarde lira, tako da je talijanska trgovačka bilanca za to razdoblje pasivna za 2.4 milijarde lira.

— S 1 julijem so zvišali plaće in po- kojnine za 8 posto. Zvišane plaće bodo dobili drž. uslužbeni, učitelji, stari drž. upokojenci in drugo državno in poldr- žavno uradništvo. Tega poviška je dele- žno 700.000 oseb in državo bo stalo 500 milijonov letno.

SVEČANA OTVORITEV ŠKOCIJANSKE JAME

Majhno razburjanje ob otvoritvi in aretacije

Postojna, julija 1937. (Agis.) — Pre- tekli mesec na nedeljo se je vršila, kakor vsako leto, svečana otvoritev škocijanske jame. Jama je bila svečano razsvetljena z elektriko in vse poti vanjo so preurejene, da omogočajo lahek dostop. Toda, ko je imelo priti do otvoritve, je nastalo v ne- deljo zjutraj po vasi in okolici nemajhno razburjanje. Ponoči se je namreč nek- do vthotopil v jamo in vso pot na skalah namazal s prepovedanimi znaki. Neki vod- nik, ki je prvi prišel zjutraj v jamo in opa- zil sveže znake po skalah, ni vedel kaj bi storil. Šel je takoj domov in jih z apnom, kolikor jih je mogel doseči premazal, ne- da bi preje obvestil oblasti. Vsled tega je

skoro prišel tudi sam v zapor. Ko so ka- rabinerji za to zvedeli so napravili v oko- liških vaseh preiskave in sedem aretacij. Največ aretirancev je iz Lokve in Bazo- vice in večinoma so po poklicu soboslikarji. Dva od teh so izpustili, a o ostalih petih pa še ne vemo, kaj je z njimi. Izpuščena are- tiranca, ki sta seveda, kakor ostali pri vse- stvari neprizadeta, sta prišla iz preiskoval- nega zapora vsa preplašena in videlo se je na njih, da sta morala v teku nekaj noči zelo mnogo prestat. Znano je, da so ti kraji zelo mirni in do sedaj niso nikoli izzivali oblasti in sovraštva nad se ter je gotovo, da bi morale oblasti iskati krivceve za to dejanje drugod.

PRI RODIKU NA KRASU

Z VELIKANSKO VNEMO IŠČEJO PREMOG

Vrtajo že na štiri ridsetih mestih

Trst, julija 1937. — (Agis.) — Poroča- li smo že o žalostnem koncu premogokopa v Vremski dolini. Tu so zgradili Italijani po vojni na mestu, kjer so že prej vrtali pod Avstrijo, vse moderne rudniške napra- ve in zgradbe. Toda po enoletnem delu so prekinili. Sedaj že več let stroji in stavbe propadajo. Toda kljub temu neuspehu ni- so nehali z iskanjem premoga. Začeli so najprej vrtati v bližini starega rudnika preko Reke in pri Rodiku. V zadnjem času pa so delo zelo pospešili in vrtajo kar na okrog 40 krajih istočasno. Delo je pover- jeno znani premogokopni družbi »Arsar«, ki uživa od države zelo izdatne podpore in ima sličen rudnik za premog v Istri. Se- daj vrtajo na ozemlju med Rodikom in

Vremsko dolino in so v nekaterih krajih prišli že do globine okoli 600 m. Namera- vajo pa vrtati še dalje do 1.000 m. Kak- šen je uspeh tega dela se še ne ve. Kakor pa pripovedujejo, so zadeli na nekaterih krajih v izredni globini na manjše premo- gove žile. Po načrtih nameravajo ob uspe- hu združiti bivši vremski premogokop z novimi rovi, ki bi imeli svoje izhodišče pri Rodiku ob železnici. Sedanji vremski pre- mogokop, se najbrž ni obnesel radi tega, ker je imel zelo slabo zvezo z železnico. Bajje nameravajo za to zgraditi deloma oz- kotirno železnico, deloma pa vzpenjačo. Pri delih je zaposlenih tudi nekaj doma- činov, pred vsem bivših izvezanih rudar-jev.

TEŽAK POLOŽAJ SLOVENCEV, zaposlenih v občinskih uradih

Il. Bistrica, junija 1937. — (Agis.) — Pred kratkim je naš list poročal, da je bil občinski računovodja v Il. Bistrici Caharija aretiran in odveden v reške zapore. Istočasno nekako pa je dobil nek- am čuden namig bivši občinski tajnik občine Trstovo Vičić Vladislav, ki je se- daj zaposlen pri ilirsko-bistriški občini kot uradnik. Hoteli bi ga bržkome po- slati na daljši dopust. Prižadeti se pa izgovarja, da ni še utrujen. Vendar ni še jasno kdo bo zmagal!

NAŠA DEKLETA PRI MUSSOLINIJU V NARODNIH NOŠAH

Trst, julija 1937. (Agis.) Sredi pre- teklega meseca je sprejel Mussolini dekleta iz Italije, ki so morala priti na svečanostni sprejem v svojih domačih in narodnih nošah. Med njimi je bilo tudi okoli 20 deklet s Krasa in okolice Trsta. Največ jih je bilo iz Bazovice in bližnjih vasi. Mussolini je udeleženkam držal primeren govor, v katerem je zlasti poudarjal da naj italijanska dekle- ta in žene rode in rede čim več otrok, brez skrbi in bojazni, saj bo skrbela za njih domovina. Udeleženke so prinesle iz tega sprejema in sploh iz vse cere- monije jako čudne vtise posebno, ko so se zopet znašle doma, kjer vlada ve- lika mizerja in ni kruha niti za naj- večje potrebe in za one, ki že žive, kaj šele za one, ki naj bi prišli šele na svet.

DJEVOJKE U NARODNIH NOŠJAMA NA POKLONSTVU U RIMU.

Brgudac, jula 1937. — Prve dane prošlog meseca bio je u našem selu po- deštat iz općine Lanišće sa još nekoliko fašista i karabiniera. Održao nam je sa- stanak i na ovom je sastanku održao oduži govor, u kojem je spomenuo, kako mi u ovim krajevima moramo biti zahvalni fa- šizmu i Italiji, koja nas je oslobodila. Ujedno je spomenuo, da će se u Rimu odr- žati velika manifestacija, na da je potre- bno, da i iz našeg sela otidje nekoliko na- ših žena u narodnim nošnjama, pa da će se pred dućetom pokloniti. Troškove da će snositi općina.

Moramo da vam javimo, da su se uza sve ove pogodnosti javile samo dvije dje- vojke i to: Brajković Jela i Mara Brajko- vić.

Gradnja vodovoda pri Divači

Trst, julija 1937. (Agis.) — Med Diva- čo in Senožečani so pričeli polagati cevi za vodovod. Divaški kolodvor je do sedaj prejemal vodo izpod Nanosa, toda ta voda je bila le za najnujnejše potrebe kolodvora. Poleg tega so bile cevi položene zelo nizko pod zemljo, kar je pred vsem kvarilo vo- do. V novih razmerah pa je poleg tega postalo nevarno za eventualne pokvarjene cevi. Glavna naloga nove gradnje je za to pred vsem postavitev cevi globlje pod zemljo, eventualno tudi povečanje kapaci- tete vodovoda, ki naj bi oskrboval z dobro vodo tudi vas in bližnje okolice.

JURINA I FRANINA

Franina: Jeli ima ča novega potle se nismo vidili?

Jurina: Ima i novega i starega i skoro je ono staro više od portance nego novo.

Franina: A ča to more bit?

Jurina: Niki dan kad san doša doma, pitala me moja stara, kad san bil tako dugo vrime, pak san joj reka, da san s tobom, i pitala me je ča vajik skupa kušeljamo i govorimo za niki osi i zakolice, rekla mi je da se i navi vrti u glavi. Ona da nezna štiti ni pi- sati ali na glav da zna boije nego mi dva, zač ona ča jedanput vidi i čuje da je ne gre iz glave.

Franina: Ča si ti na to reka?

Jurina: Bome za brže finit san reka neka ona ča meni povi.

Franina: Jeli bilo ča tustega?

Jurina: Dosta duga štorija, sve od oso- vin i zakolice.

Franina: Ča ih jima i za ke nismo m' znali?

Jurina: Ima, ima.

Franina: Povidaj već želin čut.

Jurina: Si pozna onega Mošćeničana ča je gonjeva luk i marune i ganbl- jevo za pivovicu. On je gonja na muli, pak mu ni tribala os ni zakolice i moga je hodit po svakoj stazi. Jed- dan put u Munci su se svi oko njega zgrnuli i počeli ga držat prkulo. Ni zna ča će učinit, pa pregnija mulu za špag i se uhrinja, a mula je digni- la zadnje noge i starega Baraka u trbuh, pak se je Mošćeničan oslobod- ija i ša ča.

Franina: Vidiš, da se i brez osi može udriti nikega u trbuh.

Jurina: Ter će se tako dogoditi onima na osi, kad se najmanje budu nadali.

Argentinski vicekonsul na Sušaku postao je Lošinjanin A. Martinolić

osnivač lista »Materinska Riječ« u Argentini

Dana 27 travnja t. g. potpisan je po pretsjedniku rep. Argentine dekret, ko- jim se postavlja za argentinskog vice- konzula u Sušaku gospodin Antun Mar- tinolić, rodom iz Malog Lošinja, stariji brat dobro nam poznate rodoljubne bra- će Martinolića.

U Malom Lošnju je bio svršio Nautičku akademiju, a iza toga odlazi u Argentinu gdje je ostao 23 godine. U Argentini je bio pokrenuo (u Rosario) list »Materinska Riječ«.

Prvi je urednik lista bio Marin Bo- žiković, a iza njegove prerane smrti preuzeo je uredništvo Ante Belanić (naš saradnik), koji je upravo tada — koncem 1909 doputovao iz domovine. Program »Materinske Riječi« bio je, buditi kod Hrvata i ostalih Jugoslave- na rodoljubna čuvstva ljubavi do svoje stare domovine, koju se je pomagalo u mnogobrojnim njezinim potrebama, i gojiti slatku materinsku riječ. Naročito je pako »Materinska Riječ« živo pratila žilavu borbu našega naroda u onda ja- koj habsburškoj monarhiji.

Pod posebnim uredništvom Josipa A. Kraljića izašao je godine 1910 kad je Argentina slavila stogodišnjicu narod- ne slobode, veliki hrvatski iseljenički koledar »Jeka« za godinu 1910. Ovaj koledar spada medju najveće i najbolje što su ikada do sada izašli medju našim iseljeničtvom, te služi na čast i po- nos uredniku Kraljiću, svim onima koji su pomogli da do toga koledara dodje, u prvom redu braći Martinolić i osta- lom ondašnjem našem iseljenom svijetu u Argentini. Koledar imade do 500 stra- nica, sa 90 slika iz hrvatskih zemalja 60 slika iz argentinskog života, 53 slike iz našeg iseljeničtva u Južnoj Americi, 10 slika saradnika koledara iz domovine, ukupno 213 slika.

Duša tog rada bio je Antun Marti- nolić. Bio se 1913 vratio u domovinu, gdje ga je zatekao rat i on je već prvih dana bio interniran i utamničen, što je imalo za posljedicu, da je izgubio gotovo čitav svoj imetak.

Poslije rata spriječen obiteljskim pri- likama, nije nikako mogao da ostvari svoju goruću želju i da se vrati u Ar- gentinu. Ostajući tako u domovini po- svećuje se knjigovodstvu, vrši dužnosti blagajnika, fungira kao direktor jedne banke u Primorju, kao direktor Agenci- je Cosulich Line u Splitu, dok je kroz posljednjih pet godina bio tajnik Gen. Konzulata rep. Argentina u Zagrebu, a s tog mjesta postavljen je za vicekon- zula u Sušak.

PRIKODRAZAN

»PICCOLO« SMIJE U JUGOSLAVIJU

Ministarstvo unutrašnjih poslova je dozvolilo tršćanskom listu »Piccolo« i ostalim njegovim izdanjima (Piccolo della sera, Ultime notizie) ulazak u Ju- goslaviju i slobodno raspacavanje

GLAS NAŠE OMLADINE

Iz omladinskih redova primamo ove retke, pa ih vrlo rado objavljujemo sa željom, da naša omladina počne i javno tretirati svoje i opće emigrantske probleme.

Omladinskih organizacija ima mnogo, ali je mali broj onakvih, u kojima bi omladina mogla nesmetano da se razvija i provodi svoje slobodno vrijeme u kulturnom radu, zabavi, tjelovježbi, smijehu i prijatnom životu. Takva je bila donekle omladinska sekcija društva »Istra« u Zagrebu. To je nekada bilo, kada su bile u emigraciji druge prilike, kada je dolazio veliki val istarske omladine u Jugoslaviju, a najviše u Zagreb. Tada je Omladinska sekcija imala zadaću, da okuplja tu omladinu. Ona je uspjela, da u razmierno kratko vrijeme okupi u svoju sredinu veliki broj istarskih omladinaca. Vrijeme prolazi, a rad O. S. mjesto da napreduje, on nazaduje. Odoše naša lijepa i poučna predavanja, odoše naše vesele večeri, odoše naši zajednički izleti. To se moglo najbolje opaziti na nedjeljnom sastanku Omladinske sekcije. Taj sastanak je dokazao, da je u O. S. nastupilo mrtvilo, da je nastupio nerad. Omladina, koja želi rada, ne može da gleda taj zastoj. Ona je odlučila da prekine sa takvim neradom i da započne novim, koji će koristiti cijeloj našoj omladini i emigraciji.

U nedjelju na sastanku O. S. je opet omladina došla do izražaja. Sastanak je dokazao, da istarska omladina nije zaboravila svoj rodni kraj, i da ona želi rada. Ona je dokazala da ne stoji tvrdnja »starih«, koji tvrde, da Zagreb nema istarsku omladinu i da ona nema ideala. Zagreb ima svijesnu istarsku omladinu, koja će, znati zastupati na svakom koraku interese istarske emigracije. Istarska je omladina otvorila oči. Ona je odbacila razna razmišljanja i krenula putem, koji će koristiti cijeloj našoj emigraciji. Stariji članovi koji nisu zaboravili, da su i oni jednadputa bili mladi, pozdravili su taj naš pokret, jer »stare« i »mlade« vodi isti cilj.

Omladinska sekcija je krenula novim putem. Zašto je ona krenula novim putem? Zato, jer omladina želi da i ona je jednolavno progovori. Do sada je govorilo svatko o omladini, samo ne ona sama. Omladini se predbacivalo, da je izdala sebe, svoju mladost, svoj elan. Optuživalo je se

da je loša, nepokretna, nesposobna i nekulturna, da imade misao samo za nogomet i zabave. Danas se vodi velika borba za omladinu, jer omladina nije tako pokvarena, nesposobna i nekulturna. Omladina je u biti zdrava, poletna i puna životne energije. Ona je najpoletniji i najagilniji dio svakoga naroda. Nju predobiti znači mnogo. Mi, omladinci, hoćemo svoje mladenačke energije i životni polet upotrebiti u korisnom, produktivnom radu i nastojanju za narodni napredak. Omladina se bori za slobodu djelovanja u svakom pogledu (kulturnog, umjetničkog, političkog, socijalnog). Ona traži samostalan i konstruktivan rad radi stvaranja uslova za bolji i ljepši život svoga naroda, a i čitavog čovječanstva. Istarsku omladinu u njezinu radu mora da vodi ta ideja vodilja.

Kako će se istarska omladina okupiti? Omladina se može okupiti samo pomoću slobodnih i naprednih omladinskih zajednica, jer u pomanjkanju zajednica, omladina je upućena na ulicu. Ulica postaje glavni odgojni faktor većeg dijela omladine. Svakako i istarske — šunt literatura, kriminalni filmovi, skitnja i zatvori su dobri pomagači ulice. Samo omladinska društva, u našem slučaju Omladinska sekcija mogu pružiti omladini zajednicu, koja će njoj odgovarati i koja će moći i znati pružiti omladini, preko kulturnog rada, umjetnosti, zabave i sporta, mogućnost plodonosnog razvoja, zdravu samosvijest i ponos, te sljedstveno tome uputiti djelovanje omladine u korist naroda i u korist naše emigracije.

Braću, omladinci, koji ste bili na nedjeljnom sastanku i koji vidite tragediju naše istarske omladine, pregnite odmah svojim mladenačkim žarom i poletom na društveno koristan rad, na rad oko stvaranja, tj. reorganizacije ove jedine naše zajednice — Omladinske sekcije. Time ne ćemo samo našu istarsku omladinu, našu braću, otrgnuti od raznih štetnih utjecaja, nego i uputiti njihovo nastojanje i rad u korist naroda, u korist naše emigracije, u smjeru sutrašnjice mira, slobode i napredka. Vama, starijima, ako nam u tom nastojanju pomognete, kažemo od srca hvala, a onima, koji nas neće pomoći molimo ih da nam u našem radu ne stavljaju zapreke.

Dakle: sjedinimo se, ostanimo sjedinjeni. Zbirmo naše redove u borbama, koje će se morati da vode za našu Istru. Dani koji dolaze bit će teški, ali pobjeda pravde neće izbeći.

»Aktivni pokret omladine u emigraciji neka bude znak zore novog doba, koje se radja.«

(d. t-ić)

JOŠ JEDAN GLAS OMLADINE

Sastanak Omladinske sekcije, održan u nedjelju 4. o. mj. dao je mnogima povoda, da po prvi put ovako bučno kritiziraju rad sekcije.

Kritike su uglavnom postavljene na dobro mjesto i nakon međusobnih objašnjenja, vatrene diskusije i pomirljivih intervencija sa strane starijih došlo se do zaključaka.

a) da dosadašnji rad sekcije nije uglavnom odgovarao cilju kojega ima sekcija, t. j. cilju, da se emigrantska omladina u Zagrebu skupi i poveže, te uputi u jedan aktivniji pokret.

b) da je potrebno u mnogočemu upotpuniti program sekcije, kao: skupljanje novih članova, održavanje članskih sastanaka, predavanja, diskusija itd., te proširiti djelokrug rada i izvan Zagreba, uspostavljajući veze sa ostalim bratskim sekcijama.

Mislim da je nakon dosadašnjeg rada (ili nerada) sekcije sasvim opravdano što naša starija braća polažu malo nade u tu omladinu, koja će ih jednoga dana morati zamjeniti. Ako se na vrijeme ne počne sa jednom življom akcijom i jednim planskim radom, onda je sav rad sekcije — jalov i omladina će ostati isto tako nepovezana i »mrtva«, kao što je bila i do sada.

Na ovom sastanku moglo se primjetiti, da je došlo vrijeme, »budjenja« i da svi želimo raditi za zajedničku stvar.

Bio je to bučan i ne svakidašnji sastanak. Trebalo bi, da se to događa često, jer se jedino na taj način obećaje jedna življa djelatnost (pogotovo nakon popunjenja krnjeg odbora novim, poletnim članovima).

Nadamo se, da ćemo nakon ovog sastanka imati mogućnosti da se prikazemo kao prava istarska omladina, koja doprinosi svoj pozitivan udio za ostvarenje naših zajedničkih emigrantskih težnji.

I. B.

Borba za 6 strani

V zvezi z okrožnico zveznaga vodstva štev. 1160, začenjamo z borbo za šest strani našega glasila

List nam je najpotrebnejše in najuspešnejše orožje. List na štirih straneh nam ne zadostuje. List na štirih straneh ne služi v čast naši emigraciji, ki šteje 70.000 duš. V listu s štirimi stranmi ne moremo zadostno propagirati našo idejo in ne moremo zadostno informirati čitateljev. Ker samo dve strani odpadejo na hrvaški tekst, a samo dve na slovenski. Če bi bil list večji, bi mogli zadovoljiti vse čitatelje, tako one, ki čitajo samo slovenski del, kot one, ki čitajo samo hrvaški del.

- 1. LISTU ZMANJSAMO LETNO NAROČNINO NA 48 DIN ZAČEVŠI OD 2. POSAMEZNA ŠTEVILKA NAŠEGA LISTA BO STALA OD 1. JULIJA DALJE SAMO 1 DIN NAMESTO 1.50 DIN.
- 2. Na sedežih emigrantskih društev so določeni poverjeniki za naš list. Društva ali poverjeniki bodo zbirali tedensko ali mesečno naročnino za naš list, zbirali in inkasirali oglase itd.
- 3. V večjih emigrantskih naseljih ali podjetjih, kjer dela mnogo emigrantov, so določeni rajonski poverjeniki, ki bodo vsak teden dajali list naročnikom proti plačilu 1 Din.
- 4. STARIM DOLŽNIKOM, ki so dolžni naročnino za leto 1936. in prej, dajemo možnost, da ostanejo še naprej naročniki in da poravnajo svoj dolg na sledeči način:

- 1. Naročnik, ki je dolžan za leto 1936. v celoti ali samo delno in ne more plačati zaostalo naročnino na enkrat, bo plačal od 1. julija naprej 4 Din mesečno za tekočo naročnino, a 2 Din mesečno na račun starega dolga, skupaj torej 6 Din mesečno. Kdor hoče, da to uredi tromesečno, bo plačal sorazmerno, to je 12 Din za tekočo tromesečno naročnino, a 6 Din na račun starega dolga.
- 2. Število starih dolžnikov znaša 1.100 (tisoč sto). Vsem tem starim dolžnikom dajemo možnost, da ostanejo še naprej naročniki in da z malenkostnim izdatkom 2 Din mesečno uredijo svoje stare obveze.
- 3. Tisti stari dolžniki, ki niti na ta način nečejo urediti svojih obvez, bodo šrtani, a zaostala naročnina bo izterjana z drugimi sredstvi.
- 4. VSAKI NOVI NAROČNIK, ki pošlje naročnino direktno listu s pošto položnico št. 36789 najmanj 24 Din, to je za pol leta, bo dobil »Jadranski koledar« za leto 1937. brezplačno.
- 5. Zahtevajte v vseh kavarnah, gostilnah itd. naš list, posebno pa tam, kjer se zbirajo emigranti v večjem številu. Tako bo list prišel v roke tudi drugim gostom neemigrantom, ki se bodo tako seznanjali z našimi vprašanji in s položajem našega naroda v Julijski Krajini.

List moramo povečati na 6 strani čim prej, a pozneje še na 8 strani. List je naš: zastopa in propagira naše ideje, informira nas o stanju našega naroda v Julijski Krajini in o nas v emigraciji, zato je potrebno, da ga tem bolj razširimo in povečamo.

V tej borbi za šest strani naj sodeluje vsak emigrant.

AKO BI VSAKI DRUGI NAROČNIK DOBIL PO ENEGA NAROČNIKA BI LIST MOGEL REDNO IZHAJATI NA ŠESTIH STRANEH.

Pojdimo skupno na delo, ker edino z organiziranim in skupnim delom lahko nekaj dosežemo za naš narod v Julijski Krajini in za nas v emigraciji.

Predsednik konzorcija lista »Istre« in podpredsednik Zveze JURAJ MIRKOVIĆ, s. r.

Predsednik Zveze DR. IVAN M. ČOK, s. r.

Tajnik Zveze in tajnik konzorcija lista ANTE IVEŠA, s. r.

Načelnik publicističnega odseka Zveze DR. L. ČERMELJ, s. r.

DRUŠTVO »TABOR« V LJUBLJANI RAZPISUJE NATEČAJE ZA LEPOSLOVNA DELA

- a) Mladinski spis iz življenja v Julijski Krajini oz. v emigraciji. Natečaja se lahko udeleži vsak emigrant pod 18. letom. Spis mora obsegati najmanj eno tipkano stran pole. Nagradjeni spis se nagradi s 100.— Din in se potem objavi v »Istri«.
- b) Spis odraslega, ki naj tudi zajame življenje naših rojakov v Julijski Krajini ali v emigraciji. Natečaja se lahko udeleži vsak član, kateregakoli emigrantskega društva v članjenega v Savezu. Spis mora obsegati najmanj tri tipkane strani pole. Nagrada Din 200.—
- c) Razglednice z izključno našimi motivi. Natečaja se lahko udeleže vsi umetniki-slikarji, ki se za to zanimajo. Sprejeti osnutki se honorirajo s 300.— Din.
- d) Društvo je pripravljeno založiti in izdati brošuro, ki bi obravnavala vsestransko življenje in preteklost kakega predela Julijske Krajine. Brošura naj bi imela obseg naše prve prošure »Naš idrijski kot«. e) Rok natečaja za točke a, b, in c je koncem avgusta za točko e pa do konca novembra t. l. Natančnejša navodila daje društvo pismeno ali ustmeno.

NAJNOVIJA KOMPOZICIJA IVANA MATETIČA RONJGOVA

U prošli petak naveče otpjevao je u zagrebačkom Radiu prof. muzičke akademije Lav Vrbanić Dukićevu pjesmu »Hram«, koju je komponirao za bas solo i glasovir Ivan Matetić Ronjgov.

NAŠI V BEOGRAJSKI OPERI

V preteklem mesecu so podpisali angažman za leto 1937-38 v beograjski operi: dosedanja članica gđ. Anita Mezetova in svetovno znani tenor g. Josip Rijavec

DIPLOMA

Na beograjski Slikarski akademiji je z odličnim uspehom diplomiral naš rojak in delavec Debenjak Rihard (Riko), doma iz Kanala ob Soči. K lepemu uspehu iskreno čestitamo!

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

Obletnica požiga Narodnega doma

Bratskim društvom in zaupnikom Prosim Vas, da se na primeren način spomnite obletnice požiga Narodnega doma v Trstu. Vsak Jugoslovan mora vedeti, da 13. julij 1920. ne znači samo mejnik v življenju Jugoslovancev v Julijski Krajini; temveč vseh Jugoslovancev.

Poslajte zato vse svoje zmogne predavatelje in govornike v domača društva in opozorite vse na to težko obletnico.

Knjiga »C. i K. ratni logorik«

Vabimo Vas, da si naročite in priporočite vsem rojakom kakor tudi drugim knjigo »C. i K. ratni logorik«, ki jo je napisal naš rojak Joso Defrančeski. Knjiga bo imela približno 200 strani. Stala bo 30 Din. v prednaročju pa 25 Din. Prednaročila sprejema g. Joso Defrančeski — Ostjekl — Reiznerova 55.

Ponovno prošimo, da nam poročate o izvršenem delu in o Vaših načrtih za bližnjo bodočnost.

Organiz. rop. odsek Saveza.

Velika vrtna prireditev društva »Tabor« v Ljubljani

ki bi se bila morala vršiti dne 4. julija t. l., bo v nedeljo 11. julija 1937. ob 16. uri na vrtnu pred bivšim hotelom »Tivoli«. Emigranti in Ljubljančani, udeležite se prireditve, katere čisti dobček je namenjen za izpopolnitev zavetišča brezposelnih na Viču, polnoštevilo!

NAŠI POKOJNICI

- † TOMŠIČ VDOVA MARIJA V Sovodnjah pri Gorici je umrla gospa Tomšič Marija, vdova pok. bivšega sovdenskega občinskega načelnika.
 - Uvedši na posestvu napreden način pridelovanja povrtnine, dosegli so pri njih, da je bila njih zelenjava po celi Furlaniji tja v Gračevo dobro poznana. Eden od sinov g. Dinko nameščen je pri »Suzoru« kot uradnik. Rodbini naše sožalje.
 - † LEOPOLD PAVLETIČ V Gaberjah pri Gorici je umrl pred kratkim gosp. Leopold Pavletič, sodnik v pokoju in posestnik nenadoma v starosti 75 let.
- Bil je svojčas pred vojno sodnik v Komnu ter je šel radi zdravja v pokoj na svoje posestvo še precej mlad. Dolgo let do smrti je bil odbornik občine Sovodnje. Zapuščila vdovo in sina na posestvu Ohranimo mu trajan spomin!

U FOND „ISTRE“

Čok Albert, Zagorje D 5.—
Čok Anton, Ljubljana D 10.—
U prošlom broju objavljeno . . . D 40.691.60
UKUPNO D 40.706.60

»Istra« izlazi svakog tjedna u petak. — Broj čekovnog računa 36.789. — Pretplata: za cijelu godinu 48.— din., za pola godine 24.— din., za inozemstvo dvostruko, za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po cjeniku. — Vlasnik i izdavač: Konzorcij »Istra«, Masarykova 28a, II, broj telefona 67-80. — Za uredništvo odgovara IVAN STARI, Zvonimirova ulica 48, III. kat. — Tisak: Stečajnica Jugoslovenske štampe d. d., Zagreb, Masarykova ulica broj 28a. — Za tiskaru odgovara Rudolf Polanović, Zagreb, Illica broj 131.